

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3241/2018. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.I.21.533/2016/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó magánszemély az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.I.21.533/2016/3. számú, a Zalaegerszegi Törvényszék 3.Pf.20.040/2016/5. számú, a Nagykanizsai Járásbíróság 1.P.21.224/2014/12. számú ítéletei, valamint a Murakeresztúri Önkormányzatának a murakeresztúri 0128/1. helyrajzi számú és a 62. helyrajzi számú ingatlanokra vonatkozó 2012. évi Adó és értékbecslési törvény alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az indítvány benyújtására okot adó ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] 2.1. Az indítványozóval szemben végrehajtási eljárás folyt, melynek során a tulajdonában volt két külterületi ingatlant elárverezték. Az árverezés olyan, az önkormányzat által 2012-ben kiállított adó- és értékbecslési törvény figyelembevételével történt, amelyet a későbbi vevő házastársa jegyzett. Az önkormányzat korábban (2006-ban és 2009-ben) is kiállított az ingatlanra adó- és értékbecslési törvényt, azokon a 2012-ben kiállított iratnál lényegesen magasabb összeg szerepelt értéként, ráadásul időközben további építkezési munkák is folytak a területen. A végrehajtási eljárás során az adó- és értékbecslési törvény alapján megállapított becsértéket a végrehajtó közölte a felekkel. Az értékbecslést az indítványozó kétséget kizáróan megkapta, az értéket kevesellte, ezért az egyik ingatlan becsértékének megállapításával szemben végrehajtási kifogást terjesztett elő, amit azonban a Nagykanizsai Járásbíróság elkesettség okán elutasított. A sikeres árverés 2013. április 8-án történt meg, ezt követően az indítványozó az árverés hatálytalansága vagy semmissége megállapítását nem kérte. A NAV az egyik ingatlannál helyszíni szemlét is végzett majd összehasonlító adatok alapján megállapította, hogy a vételár és az összehasonlító adatok általános fajlagos értéke közötti minimális eltérés nem teszi indokolttá az illetékkiszabásnál az értékbecslésben történő eltérést.
- [4] 2.2. Az indítványozó keresete, melyben az árverési vevő (a továbbiakban: alperes) tulajdonjoga bejegyzésének törlését és az indítványozó tulajdonjogának visszavezetését, továbbá ennek érdekében az ingatlan-nyilvántartási hatóság megkeresését kérte, 2014. november 8-án érkezett a Nagykanizsai Járásbíróságra. Ebben – lényegében a Kúria 2405/2011. számú polgári elvi határozatára hivatkozva – az árverés semmisségét, hatálytalanságát állította a becsérték irreálisan alacsony volta és megállapításának körülményei miatt, és ennek alapján kérte az eredeti állapot helyreállítását. Kiemelte, hogy a semmisségre bárki határidő nélkül hivatkozhat.
- [5] A bíróság azt állapította meg, hogy a végrehajtó szabályszerűen járt el, az indítványozó pedig – bár általa sem vitatottan meg lett volna rá a lehetősége – nem élt a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 217. §-ában szabályozott végrehajtási kifogással. Ennek következtében az indítványozó ügye és a hivatkozott legfelsőbb bírósági elvi határozatban foglalt ügy teljesen mértékben eltér egymástól. Az indítványozó által az árverés törvényességével kapcsolatban felhozott érvek a végrehajtási kifogás – a Vht. 217. §-ában meghatározott határidőben történő – benyújtása alapján indult eljárásban lettek volna vizsgálhatóak, az eltelt időre tekintettel az indítványozónak már nincs lehetősége arra, hogy az árverés „úgymond semmissége alapján kezdeményezze a tulajdonjoga visszaállítását”.

- [6] Az indítványozó fellebbezése alapján eljárta Zalaegerszegi Törvényszék az elsőfokú ítéletet a per főtárgya tekintetében – a tényállást és az indokolást kiegészítve – helybenhagyta, a fizetendő elsőfokú perköltség összegét leszállította. A bíróság kiemelte, hogy az indítványozó a végrehajtási eljárás adósaként az általa sérelmezett végrehajtói intézkedésekkel (becsérték megállapításával és az ingatlanárverésekkel) szemben végrehajtási kifogást terjeszthetett volna elő, melynek szabályait a Vht. 217. §-a állapítja meg. Az indítványozó végrehajtási kifogást csak az egyik ingatlan becsértékének megállapításával szemben nyújtott be, ám az elkésett volt. „Ilyen körülmények között a felperes egyéb jogorvoslati eszköz hiányában az általa továbbra is sérelmesnek tartott végrehajtói intézkedéseket nem támadhatja, azok semmisségére, hatálytalanságára pedig alappal nem hivatkozhat. Az utóbbi két, a kötelmi jogban a szerződés általános szabályainál használt jogi kategória [...] a bírósági végrehajtási eljárásban nem értelmezhető, az egyes végrehajtói intézkedések jogi minősítésére nem használható. [...] Mindemiattn nincs lehetőség arra, hogy egy az arra jogosultak által végrehajtási kifogással törvényi határidőben nem, vagy alaptalanul támadott végrehajtói intézkedés esetében utóbb az, akinek ahhoz jogi érdeke fűződik, vagy akit arra a törvény feljogosít – a régi Ptk. 234. § (1) bekezdése, vagy a Ptk. 6:88 § (3) bekezdése alapján – a semmisségre hivatkozzon, vagy a semmisséggel kapcsolatos peres eljárást indítson.”
- [7] Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján eljárta Kúria a fellebbezési illeték megfizetésére vonatkozó rendelkezés kivételével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Ítéletének indokolásában a Kúria azt hangsúlyozta, hogy a Vht. és a Ptk. szabályai alapján az árverési vevő tulajdonjoga végrehajtási kényszeraktuson alapszik, nem az adóstól származik, így az adós és az árverési vevő között kötelmi jellegű jogviszony nem jön létre. „Következésképpen a volt tulajdonos adós nem igényelheti jogszerűen az árverési vételnek a Ptk. szerződésekre vonatkozó szabályai alapján történő érvénytelenné nyilvánítását. [...] Az indítványozó mint adós és az árverési vevő között nem jött létre kötelmi jogi jogviszony, ebből következően a felperes az alperessel szemben csak a Vht. szabályai által nyújtott jogorvoslati lehetőségekkel élhet. [...] Mindezekre tekintettel az eljárta bíróságok nem vizsgálhatták a becsértékekkel és az árverés körülményeivel kapcsolatos kifogásokat”.
- [8] 3. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyet – miután az Alkotmánybíróság főtitkára hiánypótlásra szólította fel – kiegészített. Az indítványozó az ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Alaptörvény V. cikkének, XIII. cikk (1) és (2) bekezdéseinek, XXIV. cikk (1) bekezdésének, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek, R) cikkének valamint 28. cikkének a sérelmére hivatkozva kérte.
- [9] Az indítványozó álláspontja szerint a bírói ítéletek azért sértik a tulajdonjog védelmét, (Alaptörvény XIII. cikk) mert a valóltan, értéken aluli becsértéket kontrollálatlanul elfogadták és figyelmen kívül hagyták a szükségesség és értékarányosság elvét. A tisztességes bírói eljáráshoz való jogával [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] kapcsolatban egyrészt azt sérelmezte, hogy a bíróságok nem rendeltek ki az ingatlanértékeléshez szakértőt, másrészt azt, hogy az ítéletek indokolása nem közérthető és nem kellő részletességű. A bírósághoz fordulásához való jogának sérelmét pedig azért állította, „mert az ítéletek érdemben nem döntöttek a tulajdonjog sérelme tekintetében és különböző eljárási szabályokra hivatkozással került meg a döntést, annak ellenére, hogy a tulajdoni igények nem évülnek el.” A tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelmét továbbá arra alapozta az indítványozó, hogy – álláspontja szerint – az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit a bíróságok nem vizsgálták meg kellő alaposan és ezek értékeléséről nem adtak döntésükben számot.
- [10] Nézete szerint a hatóságok tisztességes és részrehajlás nélküli eljárása (Alaptörvény XXIV. cikk) azért kérdőjelezhető meg, mert az értékbecslés alapjául szolgáló adó- és értékbizonyítványt az árverező házastársa állította ki.
- [11] Az indítványozó az Alaptörvény V. cikkének sérelmét külön nem indokolta, e körben is tulajdonképpen az Alaptörvény XIII. cikkének sérelmére, arra hivatkozott, hogy bár a tulajdonjog korlátozása szükséges volt, azonban az nem volt arányos, mivel az ingatlan becsértéke nem tükrözte a reális forgalmi értéket, az árverés útján kétszeresen csökkentett értéken került ki az indítványozó tulajdonából. Az indítványozó az Alkotmánybíróság számos, a tulajdonjoggal kapcsolatos döntésére hivatkozott annak alátámasztására, hogy bár az őt ért tulajdonelvonás szükségessége a közérdek miatt megállapítható, azonban az arányossága nem.
- [12] Az indítványozó az Alaptörvény 28. cikkének a sérelméhez kapcsolódóan fejtette ki azon álláspontját, hogy az adó- és értékbizonyítvány hiányos volt és alkalmatlan volt az ingatlan forgalmi értékének a megállapítására.
- [13] Az indítványozó az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésén keresztül a Nemzeti hitvallásra hivatkozva a demokratikus jogállammal szembeni elvárásaként fogalmazta meg a tisztességes eljárás követelményét, amely nézete szerint ügyében nem valósult meg.

- [14] Az indítványozó nézete szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogát pedig azért sértették meg a bíróságok, mert a kereseti kérelmére csak formális választ adtak, így a jogorvoslat nem volt tényleges és hatékony, jogsérelme nem volt orvosolható. „A bíróságok ki sem tértek a fellebbezési eljárásban arra, hogy a hogy a jogszabályi célnak összhangban az Alapelvben foglaltakkal, a kereseti kérelem teljes egésze tekintetében kellett volna [a]z I. foknak döntenie.”
- [15] Az indítványozó kérte továbbá a jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztését.
- [16] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [17] 4.1. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az (1b) bekezdés e) pontja alapján pedig a kérelem akkor határozott, ha indokolást tartalmaz arra nézve, hogy a kifogásolt bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Az indítványnak az Alaptörvény V. cikkének sérelmét állító része nem felel meg ennek a követelménynek.
- [18] 4.2. Az Abtv. 27. § a) pontja alapján csak az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme esetén nyújtható be alkotmányjogi panasz. Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban a kérdésben, hogy az Alaptörvény 28. cikkét valamint R) cikk (3) bekezdését nem tekinti olyan, az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát tartalmazó alaptörvényi rendelkezésnek, amelyre alkotmányjogi panasz alapítható {legutóbb lásd pl. 3075/2018. (II. 26.) AB végzés, Indokolás [24], [26]; 3070/2018. (II. 26.) AB végzés, Indokolás [15] illetve 3266/2017. (X. 19) AB végzés, Indokolás [8]}. Ezért az Alkotmánybíróság az ezekre alapított indítványi elemeket nem vizsgálhatta.
- [19] 4.3. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hivatkozik arra az évek óta folytatott és az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésére visszavezethető, következetes gyakorlatára, amely szerint – mivel a testület „az Alapörvény védelmének legfőbb szerve”, ezért – eljárása során nem vizsgálhatja felül a támadott bírói döntés jog-, illetve törvényszerűségét. Ezt már csak azért sem teheti meg, mert ez esetben az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése szerint a bíróságok számára megfogalmazott, a 25. cikk (2) bekezdésében konkretizált igazságszolgáltatási hatáskörben, következképpen alaptörvény-ellenesen járna el. Ezért „[ö]nmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [20] Az ügyben az alapkérdés az volt, hogy az indítványozó az általa benyújtott, tulajdonjog megállapítására irányuló kereset alapján kérheti-e a megelőző végrehajtási eljárás egyes cselekményeinek bíróság általi felülvizsgálatát, mivel – nézete szerint – ezek jogszerűtlensége vezetett ahhoz, hogy ingatlanjai az eljárás során tényleges értékük töredékéért kerültek értékesítésre. A tárgybeli ingatlanok végrehajtási eljárásban, sikeres árverést követően kerültek a per alperesének a tulajdonába. Mindhárom eljárt bíróság azt állapította meg, hogy az indítványozó által a keresetében felhozott, a végrehajtásra esetlegesen kiható, állított jogsértéseket nem a tulajdonjog megállapítása iránti perben, hanem a Vht. alapján benyújtott végrehajtási kifogás jogorvoslati eljárásban lehetett volna vitatni; ezt azonban az indítványozó – az egyik ingatlanának becsértékével kapcsolatos eljárás kivételével – elmulasztotta. A bíróságok vizsgálták azt is, hogy a végrehajtási eljárás jogszerű volt-e abban a tekintetben, hogy az indítványozónak fennállt-e az objektív lehetősége a végrehajtási kifogás benyújtására, és e tekintetben arra a következtetésre jutottak, hogy az indítványozónak lett volna lehetősége kifogás benyújtására (mint ahogy ezt egy esetben meg is tette).
- [21] Mindezek olyan tény-, illetve jogalkalmazási, törvényességi kérdések, amelyeket az Alkotmánybíróság a korábbiakban kifejtettek szerint nem bírálhat felül. Ebből következően az állított alapjogsérelmekről is ezeknek a tükrében kellett állást foglalnia az eljáró tanácsnak.
- [22] Bár az indítványozó tulajdonjogának sérelmével kapcsolatban már a Kúria előtti eljárásban, majd alkotmányjogi panaszában is hivatkozott az Alaptörvény XIII. cikkének a sérelmére – a tulajdonkorlátozás szükségességét elismerve annak arányosságát vitatva –, valójában azonban az értékaránytalanságot, vagyis azt kifogásolta, hogy az árverési vevő a valós értéküknél lényegesen alacsonyabb értéken jutott hozzá az ingatlanokhoz. Annak

elbírálása, hogy a tulajdonszerzés értékarányosan történt-e, a perben eljáró bíróságok és nem az Alkotmánybíróság feladata; a korábbiakban kifejtettek alapján ez olyan ténykérdés, amelyet az Alkotmánybíróság nem bírálhat felül. Az alkotmányjogi panasz benyújtására okot adó ügyben ráadásul már az eljáró bíróságok sem vizsgálhatták ezt a kérdést, mivel az indítványozó elmulasztotta (határidőben) megindítani a Vht. által szabályozott jogorvoslati eljárásokat.

- [23] 4.4. Az Abtv. 29. §-a szerint „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Ez alternatív feltétel, bármelyik megléte indokot ad a befogadásra. Ezért az Alkotmánybíróság, miután megállapította, hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető kérdést az indítványozó nem fogalmazott meg, azt vizsgálta, hogy az indítványban felhozott érvek alapján felmerülhet-e a bírói döntések alaptörvény-ellenességének a kétélye.
- [24] 4.5. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos indítványi elemhez kapcsolódóan is arra utal az Alkotmánybíróság, hogy az adó- és értékbizonyítvány kiállításának törvényességét az indítványozó a végrehajtási kifogás során, a Vht.-ban meghatározott határidőben vitathatta volna, erre azonban nem került sor. Az eljáró bíróságok vizsgálták, hogy erre volt-e objektív lehetősége az indítványozónak; mivel azt állapították meg, hogy az indítványozó a megfelelő jogorvoslati eszköz igénybevételétől nem volt elzárva, ezért az eljárásokban az egyes végrehajtási cselekmények törvényességét már nem vizsgálhatták. Tekintettel arra, hogy ezek a kérdések a 4.3. pont (indokolás [19] és köv.) szerint olyan, a bíróságok által eldöntendő törvényességi kérdések, amelyek felülvizsgálatát az Alkotmánybíróság nem végezheti el, ezért e körben fel sem merülhet a bírói döntés alaptörvény-ellenességének a kétélye.
- [25] 4.6. A tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő alapjogra az Alkotmánybíróság az eddigiekben követett gyakorlatában a hatósági és a bírósági eljárásokkal szembeni elvárásként tekintett. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében nem kétségesen eljárás természetű alapjogot ismer el, amelynek elvi alapját az eljárás egészének minőségében lehet megragadni. Az Alkotmánybíróság által a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában (Indokolás [29]) alkalmazhatónak ítélt 6/1998. (III. 11.) AB határozata értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes” (ABH 1998, 91, 95.).
- [26] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódóan az indítványozó érveinek egy része abból indul ki, hogy a bíróságoknak érdemben dönteniük kellett volna a végrehajtási eljárás jogszerűtlenségéről. Tekintettel arra, hogy a bíróságok álláspontja szerint – melyet a 4.3. pontban (indokolás [19] és köv.) kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság nem bírálhat felül – azt korábban, végrehajtási kifogáson keresztül lehetett volna vitatni, így e körben fel sem merülhet az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének a kétélye.
- [27] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárás törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. [...] Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Ugyanebben a döntésében arra is rámutatott a testület, hogy „az indokolt hatósági döntéshez való jog semmiképpen sem jelentheti azt, hogy az ügyben eljáró bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelje” (Indokolás [31]). Az eljáró bíróságok részletesen, koherens módon megindokolták döntésüket. Az, hogy ezt az indokolást az indítványozó vitatja, illetve a saját álláspontja szerint annak másra is ki kellett volna térnie, nem veti fel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének a kétélyét.
- [28] 4.7. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéshez kapcsolódó indítványi elem tekintetében sem talált az Alkotmánybíróság olyan indokot, amely alapján fennállna az alaptörvény-ellenesség kétélye és emiatt az indítványt be kellene fogadni. Az indítványozó élhetett és élt is jogorvoslati jogával; az, hogy a másodfokú bíróság illetve a Kúria nem adott helyt a fellebbezésének illetve a felülvizsgálati kérelmének, nem veti fel a jogorvoslati jog

sérelmét. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése a jogorvoslathoz való jogot biztosítja és nem azt, hogy a jogorvoslati kérelem pozitívan kerül elbírálásra.

- [29] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 27. § a) pontjára, 29. §-ára, 52. § (1) bekezdésére és (1b) bekezdésének e) pontjára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjaira tekintettel – visszautasította. Az indítvány visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak a jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztése kérdésében nem kellett döntést hoznia.

Budapest, 2018. június 19.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1992/2017.

